

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on Acceptance and Commitment Therapy in Türkiye

Yasemin ÇAKIR¹

¹Dr., Giresun Üniversitesi, krdnzyasemincakir@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1940-4406

Geliş Tarihi: 27.01.2026

Kabul Tarihi: 06.03.2026

ÖZ

Son yıllarda psikoterapi yaklaşımlarına yönelik akademik ilginin artmasıyla birlikte, üçüncü kuşak davranışçı terapilerden biri olan Kabul ve Kararlılık Terapisi Türkiye’de lisansüstü düzeyde giderek daha fazla araştırmaya konu olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de KKT yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve yöntemsel özelliklerini inceleyerek alandaki akademik üretimin genel görünümünü ortaya koymaktır. Araştırma, betimleyici bibliyometrik analiz modeliyle yürütülmüştür. Veriler, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde 11.01.2026 tarihine kadar gerçekleştirilen tarama sonucunda elde edilmiş; tekrar eden, yurt dışında hazırlanmış ve erişime kapalı tezlerin dışlanması nedeniyle Türkiye’de hazırlanmış toplam 120 lisansüstü tez analiz kapsamına alınmıştır. Elde edilen bulgular, Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürütüldüğünü ve çalışmaların büyük çoğunluğunun Türkçe yazıldığını göstermektedir. Tezlerin önemli bir bölümü müdahale temelli araştırmalardan oluşmakta olup nicel yöntemlerin belirgin biçimde baskın olduğu görülmektedir. Yıllara göre dağılım, özellikle 2021 sonrasında tez üretiminde dikkat çekici bir artış yaşandığını ortaya koymaktadır. Coğrafi

dağılım açısından çalışmaların başta İstanbul olmak üzere Ankara, Gaziantep ve İzmir’de yoğunlaştığı belirlenmiştir. Tematik inceleme sonuçları, tezlerin çoğunlukla KKT temelli müdahale ve psikoeğitim programlarının etkililiği ile psikolojik esneklik ve ilişkili bilişsel-duygusal süreçlere odaklandığını göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi alanındaki lisansüstü araştırmaların son yıllarda belirgin biçimde arttığını ve alanın büyük ölçüde nicel ve uygulama odaklı bir çizgide ilerlediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular doğrultusunda, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi alanında yürütülecek gelecekteki araştırmalarda yalnızca nicel ve müdahale temelli desenlerle sınırlı kalınmaması, nitel ve karma yöntemlerin daha etkin biçimde kullanılması, klinik ve dezavantajlı gruplar başta olmak üzere farklı örneklem gruplarının araştırmalara dâhil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ACT, bibliyometrik analiz, kabul ve kararlılık terapisi, lisansüstü tezler, psikolojik esneklik

ABSTRACT

In recent years, the growing academic interest in psychotherapeutic approaches has led Acceptance and Commitment Therapy, one of the third-wave behavioral therapies, to become an increasingly prominent topic of postgraduate research in Türkiye. The aim of this study is to examine the bibliometric and methodological characteristics of postgraduate theses focusing on the Acceptance and Commitment Therapy approach in Türkiye and to present an overall picture of academic production in this field. The study was conducted using a descriptive bibliometric analysis design. Data were obtained through a search of the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) covering theses registered up to January 11, 2026. After excluding duplicate records, theses completed abroad, and those with restricted access, a total of 120 postgraduate theses produced in Türkiye were included in the analysis. The findings indicate that postgraduate theses on Acceptance and Commitment Therapy have predominantly been conducted at the master’s and doctoral levels and that the vast majority of these studies were written in Turkish. A substantial proportion of the theses consist of intervention-based research, with quantitative methods being markedly predominant. The year-based distribution reveals a notable increase in thesis production, particularly after 2021. In terms of geographical distribution, the studies were found to be concentrated primarily in Istanbul, followed by Ankara, Gaziantep, and Izmir. Thematic analysis further shows that the theses mainly focus on the effectiveness of ACT-based intervention and psychoeducation programs, as well as on psychological flexibility and related cognitive–emotional processes. In

conclusion, this study demonstrates that postgraduate research in the field of Acceptance and Commitment Therapy in Türkiye has increased significantly in recent years and that the field has largely progressed along a quantitative and practice-oriented trajectory. Based on these findings, it is recommended that future research on Acceptance and Commitment Therapy in Türkiye should not be limited to quantitative and intervention-based designs, but should also more actively incorporate qualitative and mixed-methods approaches, and include diverse sample groups, particularly clinical and disadvantaged populations.

Keywords: Acceptance and commitment therapy, ACT, bibliometric analysis, postgraduate theses, psychological flexibility.

GİRİŞ

Toplumsal ve bireysel düzeyde yaşanan dönüşümlere paralel olarak psikoloji bilimi de sürekli bir gelişim ve yenilenme süreci içerisinde. Bu süreçte, var olan kuramsal yaklaşımlar çerçevesinde yeni terapi modellerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yaklaşımlar arasında, üçüncü kuşak davranışçı terapilerden biri olarak kabul edilen Kabul ve Kararlılık Terapisi önemli bir yere sahiptir (Ulubay ve Güven, 2022; Osmanoglu, Tuğyıldız ve Koçyiğit, 2025; Wood ve Turner, 2025). Son yıllarda uluslararası alanda giderek artan bir ilgi gören bu yaklaşım, benzer biçimde Türkiye'deki araştırmacıların ve uygulayıcıların da dikkatini her geçen gün daha fazla çekmektedir (Kaya Akdemir, 2018). Kabul ve Kararlılık Terapisi (Acceptance and Commitment Therapy; ACT), alanyazında ACT kısaltmasıyla ifade edilmektedir (Yavuz, 2015). Söz konusu kısaltma, harflerin ayrı ayrı okunmasına dayanmamakta, İngilizce act kelimesinin “eylemde bulunma” anlamını yansıtmaktadır (Dursun ve Akkaya, 2022; Hayes ve ark., 1999).

ACT, geleneksel psikopatoloji merkezli yaklaşımlardan belirgin biçimde ayrılmaktadır. ACT yaklaşımında müdahalelerin odağında, bireylerin yaşadığı belirtileri ortadan kaldırmak ya da sorunları doğrudan çözmek yer almamaktadır. Bunun yerine, kişilerin içsel yaşantılarıyla kurdukları ilişkiyi dönüştürmeleri ve yaşamlarını değerleri doğrultusunda sürdürebilmeleri amaçlanmaktadır. Bu sürecin merkezinde yer alan psikolojik esneklik, bireyin zorlayıcı düşünce ve duygulara rağmen işlevsel davranışlar sergileyebilmesini ifade etmektedir (Hayes ve ark., 2012; Marufoğlu, 2025; Kul ve Türk, 2020). Bu kuramsal yönelim, ACT'nin yalnızca belirli bir yaş grubuna ya da problem alanına özgü bir yaklaşım olarak değil, farklı gelişim dönemleri ve örneklem gruplarında uygulanabilen esnek bir çerçeve olarak ele alınmasına zemin hazırlamıştır. ACT, çocukluk döneminden yaşlılığa kadar uzanan geniş bir yaş

aralığında, farklı örneklem gruplarıyla yürütülen çalışmalarda ele alınmaktadır (Coşkun ve Tohumcu, 2025; Yektaş, 2020; Kul ve Türk, 2020). Alanyazında yer alan çalışmalar, ACT'nin kaygı, depresyon, obsesif kompulsif bozukluk, somatik bozukluklar, yeme bozuklukları ve iş stresi gibi birçok alanda etkili bir psikoterapi yaklaşımı olduğunu göstermektedir (Feliu-Soler ve ark., 2018; Knowlton ve ark., 2019; Kul ve Türk, 2020; Gentili ve ark., 2023; Akdağ, 2023; Çakır, 2025). Bu çerçevede, ACT'nin farklı örneklem ve problem alanlarında ele alınması, alanyazında bu yaklaşıma yönelik araştırmaların çeşitlenmesine katkı sağlamıştır. Bununla birlikte, bir araştırma alanındaki çeşitliliği değerlendirmek, yalnızca çalışma sayılarındaki artışa odaklanmakla sınırlı değildir. Araştırma eğilimlerinin kapsamlı biçimde anlaşılabilmesi için hangi konuların ön plana çıktığı, hangi yöntemlerin tercih edildiği ve araştırmaların nasıl bir yönelim izlediğinin de bütüncül biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir (Güneri, 2025; Demirel, 2024).

Bilimsel bilgi birikimi, geçmiş araştırmaların ortaya koyduğu bulguların, kavramsal çerçevelerin ve yöntemsel yaklaşımların üzerine inşa edilmektedir. Bu nedenle akademik üretimde süreklilik ve ilerleme sağlanabilmesi için ilgili alandaki çalışmaların sistematik biçimde taranması, hangi temaların yoğunlaştığının ve hangi boşlukların oluştuğunun belirlenmesi kritik bir gerekliliktir (Güneri, 2025). ACT'nin geniş bir uygulama alanına sahip olması, bu yaklaşıma yönelik araştırma eğilimlerinin değerlendirilmesini, psikoterapi alanının gelişimi açısından önemli kılmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de ACT yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik açıdan incelenmesi, alandaki akademik üretimin genel görünümünün ortaya konulmasına, konu ve yöntem eğilimlerinin belirlenmesine ve gelecekte yürütülecek çalışmalara yön verecek bütüncül bir çerçevenin oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Bibliyometrik analiz, belirli bir konuya ilişkin araştırmaların zaman içindeki gelişimini ve dağılımını ortaya koymayı amaçlamaktadır (Sarigöl, 2023). Bu yaklaşım, yayın sayıları, yazar ve kurum dağılımları, anahtar kelime kullanımları ve konu yoğunlukları gibi çeşitli parametreler üzerinden yürütülmekte, nicel verilerle birlikte nitel eğilimlerin de değerlendirilmesine olanak tanıyan betimleyici ve tümevarımsal analiz yaklaşımlarıyla araştırma sürecinin daha sistematik ve verimli biçimde ele alınmasına katkı sağlamaktadır (Sampson, Horsley ve Doja, 2013; Tran ve ark., 2018; Bozer ve ark., 2025; Banazılı ve Akbeniz, 2025).

Bibliyometrik analiz, incelenecek konuya ilişkin akademik kaynakların seçilmesiyle başlayan ve seçilen çalışmaların sistematik biçimde veri setine dönüştürülmesiyle devam eden

aşamalı bir araştırma sürecinden oluşmaktadır. Bu süreçte yayın sayıları, yazar ve kurum bilgileri, anahtar kelimeler, konu yoğunlukları ve benzeri bibliyometrik göstergeler derlenmekte, elde edilen veriler nicel analiz teknikleri aracılığıyla incelenerek alandaki üretim eğilimleri ortaya konulmaktadır. Analiz aşamasını, bulguların yorumlanması ve alanın güçlü yönleri ile olası araştırma boşluklarının değerlendirilmesi izlemektedir. Son aşamada ise süreç ve sonuçlar sistematik bir bütünlük içinde raporlanarak yayımlanmaktadır (Başal, Güven & Eren, 2025). Bu yönüyle bibliyometrik çalışmalar, bilimsel yayınların üretkenliğini, etkililiğini ve araştırma yönelimlerini görünür kılarak alanın gelişim dinamiklerini değerlendirmede önemli bir işlev üstlenmektedir (Şen, 2020; Yalçın, 2010).

Alanyazın incelendiğinde, Türkiye’de ACT’ye ilişkin lisansüstü tezleri bu kapsamda ele alan bibliyometrik analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Bu doğrultuda bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve yöntemsel özelliklerini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde çalışmanın araştırma sorusu şu şekilde oluşturulmuştur:

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin, bibliyometrik ve yöntemsel değişkenler açısından nicel dağılımı nasıldır?

Bu araştırma sürecinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin tez türüne (yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık) göre dağılımı nasıldır?
2. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin yazıldığı dile göre dağılımı nasıldır?
3. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin müdahale temelli ve tanımlayıcı–ilişkisel niteliklerine göre dağılımı nasıldır?
4. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
5. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin hazırlandığı illere göre dağılımı nasıldır?
6. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
7. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
8. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?

9. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin kullanılan araştırma yöntemlerine (nicel, nitel, karma) göre dağılımı nasıldır?

10. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin araştırma tasarımlarına göre dağılımı nasıldır?

11. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?

12. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerin konu alanlarına göre dağılımı nasıldır?

13. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli tezlerde kullanılan anahtar kelimelere göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

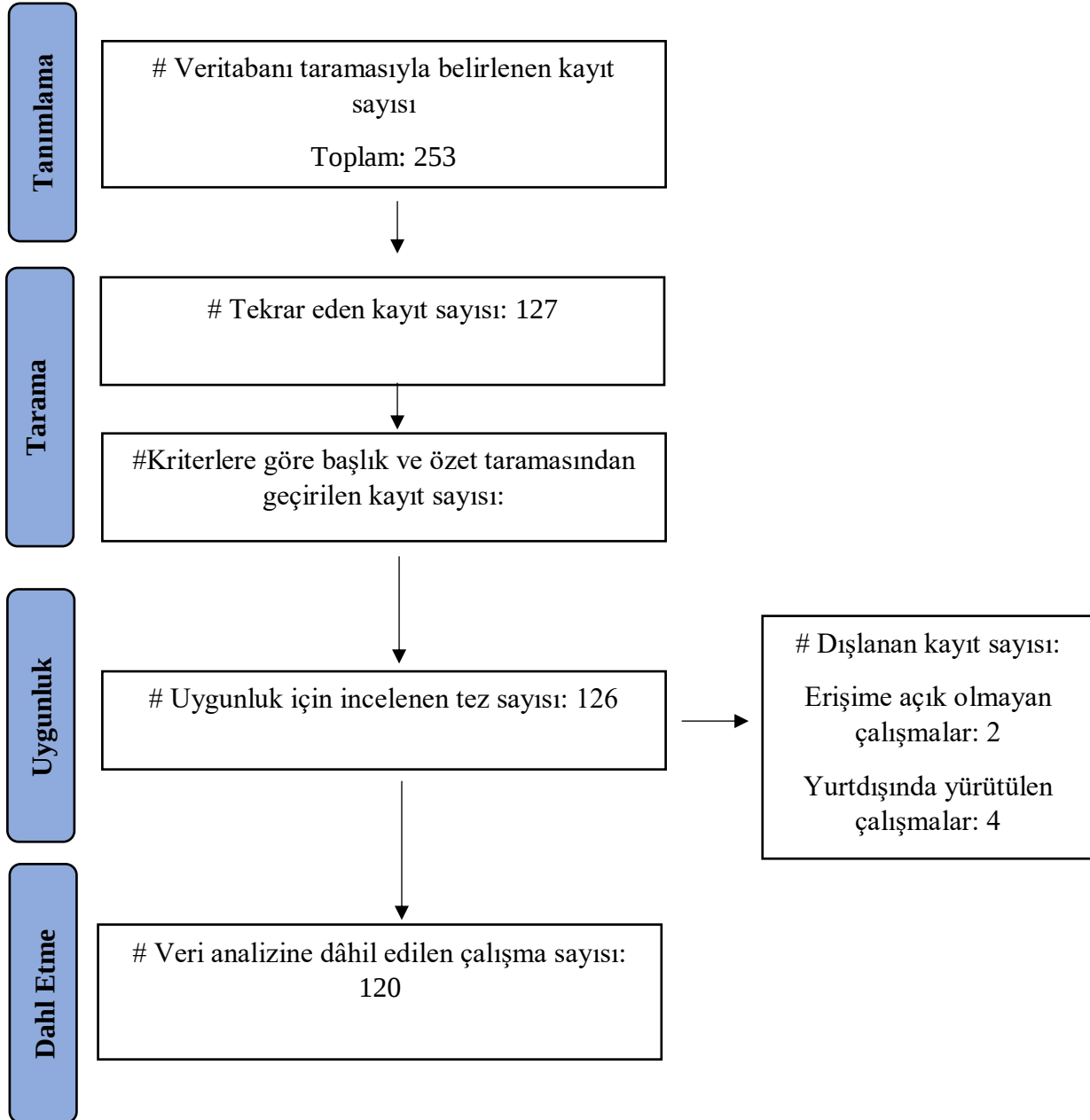
Bu çalışma, betimsel nitelikte tasarlanmış olup bibliyometrik analiz tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Bibliyometrik analizler, belirli bir alanda üretilen bilimsel çalışmaların nicel göstergeler üzerinden incelenmesine ve alanın genel eğilimlerinin ortaya konulmasına olanak sağlamaktadır (Öztürk ve Gürler, 2021). Bibliyometrik analizde çalışmalar betimleyici ve değerlendirici olarak sınıflandırılmakta, lisansüstü tezleri konu alan araştırmalar çoğunlukla betimleyici nitelik taşımaktadır (Güneri, 2025). Bu doğrultuda mevcut çalışmada, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezler; yıl, tür, kurum, yöntem ve konu alanı gibi değişkenler açısından incelenmiş ve araştırma betimleyici bibliyometrik analiz kapsamında ele alınmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada lisansüstü tezlerin belirlenmesi amacıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır. Tarama işlemi, “Kabul ve Kararlılık Terapisi”, “Acceptance and Commitment Therapy”, “Kabul ve Kararlılık Modeli”, “Kabul ve Kararlılık” ve “Kabul ve Adanmışlık” anahtar kavramları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama süreci 11.01.2026 tarihine kadar YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı olan lisansüstü tezleri kapsayacak biçimde yürütülmüştür. Bu kapsamda yapılan ilk taramada toplam 253 tez kaydına ulaşılmıştır. Elde edilen kayıtlar arasından 127 tekrar eden tez,

Farklı anahtar kelimelerle gerçekleştirilen taramalar sonucunda bazı tez kayıtlarına birden fazla kez erişilmiştir. Bu kapsamda belirlenen 127 mükerrer kayıt veri setinden

çıkarılmıştır. Ayrıca yurt dışında hazırlanmış 4 tez ve erişime kapalı olan 2 tez de analiz kapsamı dışında bırakılmıştır. Eleme sürecinin tamamlanmasının ardından, Türkiye’de hazırlanmış toplam 120 lisansüstü tez bibliyometrik analiz kapsamına dâhil edilmiştir. Tezlerin belirlenmesi ve seçilmesine ilişkin süreç, PRISMA 2020 akış diyagramı doğrultusunda düzenlenmiş olup (Page ve ark., 2021), bu süreç Şekil 1’de sunulmaktadır.

Şekil 1. PRISMA 2020 akış diyagramına göre çalışma seçimi süreci

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden elde edilen lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve yöntemsel özelliklerini incelemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan

Tez Kontrol Formu aracılığıyla toplanmıştır. Bibliyometrik çalışmalar, bilimsel belgelerin yayın yılı, türü ve alanı gibi değişkenler açısından nicel olarak incelenmesine dayanmaktadır (Sanlı ve ark., 2024). Bu doğrultuda hazırlanan form, tezlerin künye ve yöntem bilgilerini kapsayacak biçimde yapılandırılmıştır. Tezler, formda belirlenen ölçütler çerçevesinde kodlanarak analiz edilmiştir. Tematik sınıflandırma ve yöntemsel kodlama süreci, Tez Kontrol Formu'nda tanımlanan ölçütler temel alınarak araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Form tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Tez Kontrol Formu

Tez Künye Bilgileri	YÖK Tez No	 (YÖK Tez Numarasını Yazınız)
	Tez Yılı	 (Tez Yılına Yazınız)
	Tez Türü	Yüksek Lisans
		Doktora
		Tıpta Uzmanlık
	Tez Dili	Türkçe
		İngilizce
	Üniversite	 (Üniversite Bilgisini Yazınız)
	İl	 (İl Bilgisini Yazınız)
	Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Enstitüsü		
Sağlık Bilimleri Enstitüsü		
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü		
Tıpta Uzmanlık Eğitimi		
Anabilim Dalı	 (Anabilim Dalı Bilgisini Yazınız)	
Yöntemsel Özellikler	Araştırma Yöntemi	Nitel
		Nicel
		Karma
	Araştırma Tasarımı	Deneyssel
		Yarı Deneyssel
		Tek Denekli Deneyssel
		İlişkisel Tarama
		Betimsel Tarama
		Derleme
		Diğer....
Çalışma Niteliği	Müdahale Temelli	
Tanımlayıcı / İlişkisel		
Örneklem Özellikleri	Örneklem Grubu	Ortaokul Öğrencileri
		Lise Öğrencileri
		Üniversite Öğrencileri
		Yetişkin Bireyler
		Ebeveynler
		Çalışan Bireyler
		Psikiyatrik Tanı Almış Bireyler
		Tıbbi Tanı Almış Bireyler
		Diğer...
		Psikolojik Esneklik ve İlişkili Bilişsel–Duygusal Süreçler
Konu ve İçerik Özellikleri	Ana Tema	ACT Temelli Müdahale, Psikoeğitim ve Terapi Programlarının Etkililiği
		Klinik Örneklem ve Psikiyatrik Tanı Gruplarında ACT Çalışmaları

	Aile, Ebeveynlik ve Bakım Verenlere Yönelik ACT Temelli Çalışmalar
	Ölçek Geliştirme, Uyarlama ve Kuramsal / Derleme Çalışmaları
Tez Anahtar Kelimeleri	... (Tezde Kullanılan Anahtar Kelimeleri Yazınız)

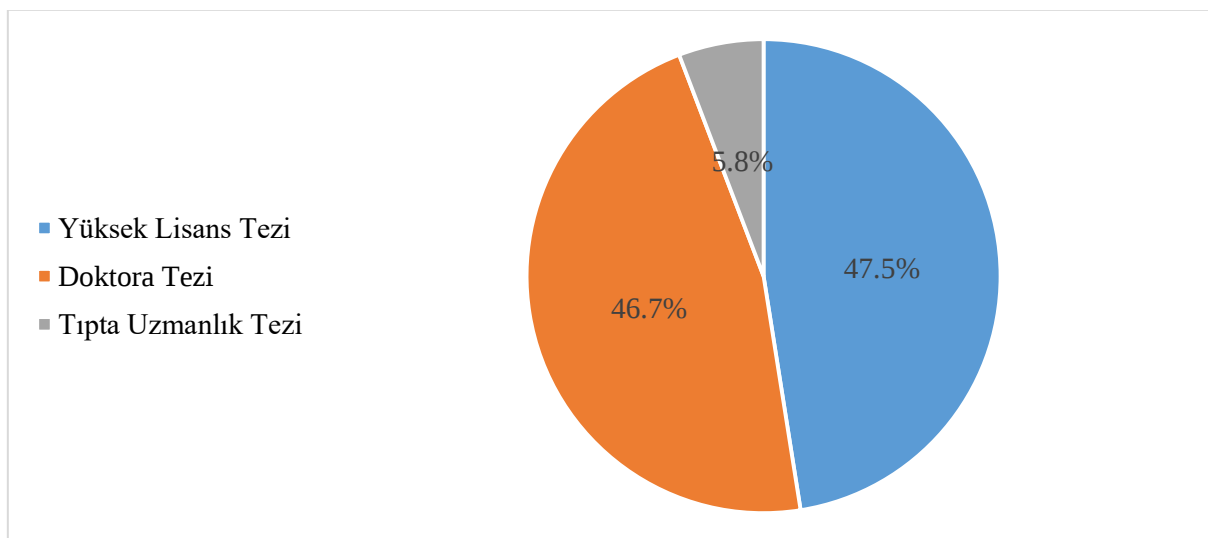
Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında Tez Kontrol Formu aracılığıyla elde edilen veriler, bibliyometrik analiz yaklaşımı doğrultusunda nicel olarak analiz edilmiştir. Tezlerin türü, dili, yıllara göre dağılımı, üniversite ve iller, enstitü ve anabilim dalları, araştırma yöntemi ve deseni, örneklem grupları, konu alanları ve anahtar kelimelerine ilişkin veriler frekans (n) ve yüzde (%) değerleri kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular, tablolar ve şekiller aracılığıyla sunulurken Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tezlerin genel eğilimleri betimlenmiştir.

BULGULAR

Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

Tezlerin türlerine göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların yüksek lisans ve doktora düzeyinde dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Lisansüstü tezlerin %47.5’ini yüksek lisans tezleri (57 adet) oluştururken, doktora tezleri %46.7’lik oranla (56 adet) ikinci sırada yer almaktadır. Tıpta uzmanlık tezleri ise %5.8’lik oranla (7 adet) en düşük paya sahiptir. Tezlerin türlerine göre dağılımı Şekil 2’de sunulmaktadır.

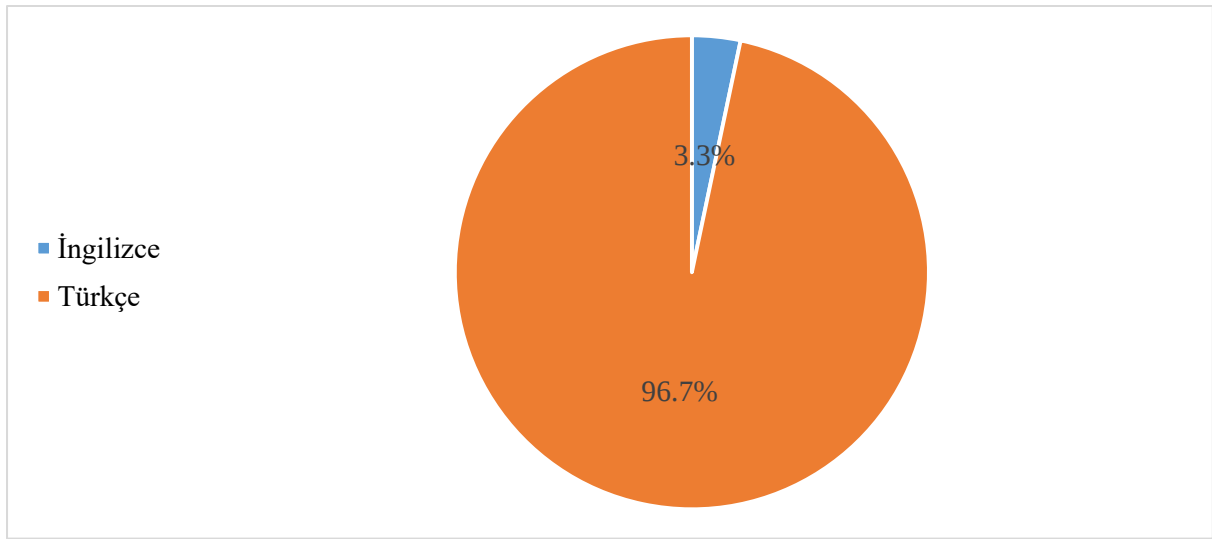

Şekil 2. Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli lisansüstü tezlerin tez türüne göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan tez çalışmalarının ağırlıklı olarak yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürütüldüğü, tıpta uzmanlık tezlerinin ise sınırlı sayıda kaldığı görülmektedir.

Tezlerin Yazıldığı Dile Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin dillere göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin büyük çoğunluğunun Türkçe dilinde yazıldığı görülmektedir. Buna göre incelenen tezlerin 116’sı Türkçe, 4’ü ise İngilizce olarak hazırlanmıştır. Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu tezlerin dillere göre dağılımı Şekil 3’te sunulmaktadır.

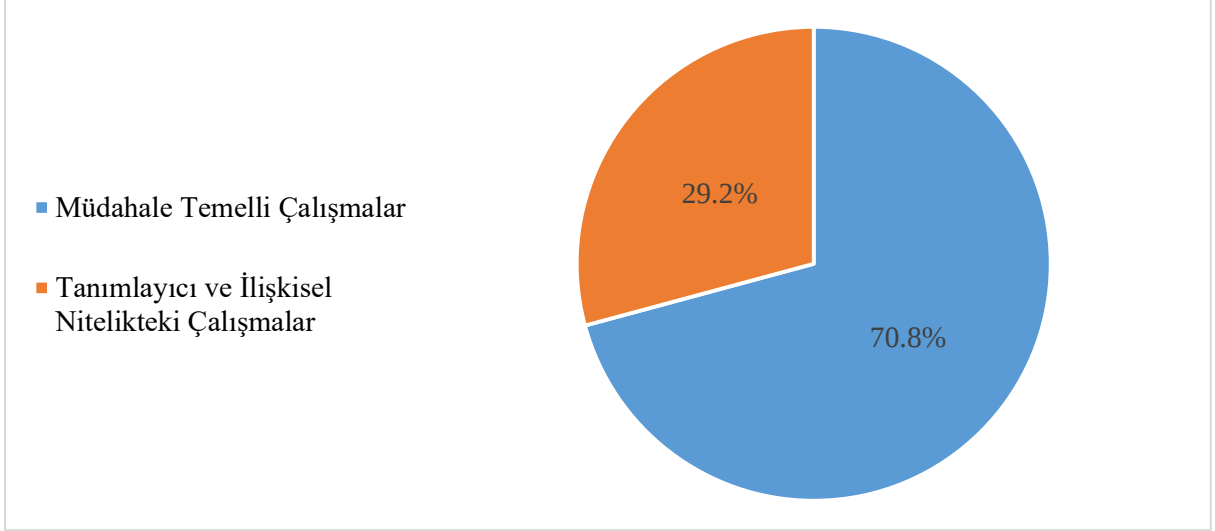
Şekil 3. Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tezlerin dillere göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tezlerde dil tercihinin belirgin biçimde Türkçe ağırlıklı olduğunu görülmektedir. Tezlerin önemli bir bölümünün Türkçe dilinde yazılmış olması, Türkiye’de lisansüstü programların eğitim dilinin ağırlıklı olarak Türkçe olmasıyla ilişkilendirilebilir. İngilizce yazılan tezlerin sayısının sınırlı kalması ise, bu alanda İngilizce akademik üretimin görece daha az tercih edildiğine işaret etmektedir.

Tezlerin Müdahale Temelli ve Tanımlayıcı-İlişkisel Niteliklerine Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezler, müdahale temelli ve tanımlayıcı-ilişkisel niteliklerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu kapsamda deneysel, yarı deneysel ve tek denekli deneysel desenlerle yürütülen tezler müdahale temelli çalışmalar olarak değerlendirilmiştir. İncelenen tezlerin 85’i (%70.8) bu kapsamda yer

almaktadır. Betimsel tarama ve ilişkisel tarama desenleriyle yürütülen tezler ise tanımlayıcı ve ilişkisel nitelikteki çalışmalar olarak sınıflandırılmıştır. Bu grupta yer alan tezlerin sayısı 35 (%29.2) olarak belirlenmiştir. Tezlerin müdahale temelli ve tanımlayıcı–ilişkisel niteliklerine göre dağılımı Şekil 4’te sunulmaktadır.

Şekil 4. Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin müdahale temelli ve tanımlayıcı–ilişkisel niteliklerine göre dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak müdahale temelli desenler çerçevesinde ele alındığı, buna karşın tanımlayıcı ve ilişkisel nitelikteki çalışmaların daha sınırlı bir oranda temsil edildiği görülmektedir.

Tezlerin Yıllara Göre Sayısal Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, ilk tez çalışmalarının 2016 yılında 2 tez ile başladığı görülmektedir. 2017 yılında 3 ve 2018 yılında 2 tez yazıldığı belirlenmiş olup, bu dönemde Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu tez sayısının görece sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

2019 yılında 5 ve 2020 yılında 7 adet Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tez hazırlanmasıyla birlikte, önceki yıllara kıyasla tez sayısında artış olduğu görülmektedir. Tez üretimindeki belirgin yükselişin ise 2021 yılından itibaren gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Buna göre 2021 yılında 9, 2022 yılında 11 ve 2023 yılında 17 adet Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tez yazılmıştır. Bu artış eğiliminin 2024 ve 2025 yıllarında daha da güçlendiği görülmektedir. 2024 yılında 27 ve 2025 yılında 37 adet Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu

lisansüstü tez ile en yüksek tez sayılarına ulaşıldığı tespit edilmiştir. Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu tezlerin yıllara göre dağılımı Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Tez Yıl	Türü	Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%
2016		0	0,0	1	0,8	1	0,8	2	1,7
2017		0	0,0	3	2,5	0	0,0	3	2,5
2018		0	0,0	2	1,7	0	0,0	2	1,7
2019		1	0,8	4	3,3	0	0,0	5	4,2
2020		5	4,2	2	1,7	0	0,0	7	5,8
2021		3	2,5	5	4,2	1	0,8	9	7,5
2022		7	5,8	2	1,7	2	1,7	11	9,2
2023		6	5,0	10	8,3	1	0,8	17	14,2
2024		17	14,2	10	8,3	0	0,0	27	22,5
2025		18	15,0	17	14,2	2	1,7	37	30,8
Toplam		57	47,5	56	46,7	7	5,8	120	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımının özellikle 2021 sonrası dönemde lisansüstü tez çalışmalarında sayısal olarak belirgin bir artış gösterdiği görülmektedir.

Tezlerin Hazırlandığı İllere Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü illere göre dağılımı incelendiğinde, tez çalışmalarının belirli illerde yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre en fazla tez çalışmasının İstanbul’da (49 tez) gerçekleştirildiği belirlenmiştir. İstanbul’u Ankara (9 tez) ve Gaziantep (9 tez) izlemektedir. İzmir (8 tez) ve Samsun ile Sakarya (6’şar tez) da görece yüksek sayıda tez çalışmasının yürütüldüğü iller arasında yer almaktadır.

Diğer illerde gerçekleştirilen tez sayılarının ise daha sınırlı olduğu görülmektedir. Van ve Konya’da 4’er, Erzurum, Muğla ve Antalya’da 3’er, Eskişehir ve Mersin’de 2’şer tez çalışması yürütülmüştür. Malatya, Denizli, Kocaeli, Balıkesir, Adana, Çankırı, Erzincan, Kayseri, Sivas, Ordu, Trabzon ve Bursa illerinde ise birer tez çalışmasının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Tezlerin yürütüldüğü illere göre dağılım Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Lisansüstü Tezlerin İllere Göre Dağılımı

İl	Tez Türü		Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İstanbul	37	30.8	7	5.8	5	4.2	49	40.8		
Ankara	2	1.7	6	5.0	1	0.8	9	7.5		
Gaziantep	3	2.5	6	5.0	0	0.0	9	7.5		
İzmir	6	5.0	2	1.7	0	0.0	8	6.7		
Samsun	0	0.0	5	4.2	1	0.8	6	5.0		
Sakarya	0	0.0	6	5.0	0	0.0	6	5.0		
Van	0	0.0	4	3.3	0	0.0	4	3.3		
Konya	2	1.7	2	1.7	0	0.0	4	3.3		
Erzurum	0	0.0	3	2.5	0	0.0	3	2.5		
Muğla	0	0.0	3	2.5	0	0.0	3	2.5		
Antalya	2	1.7	1	0.8	0	0.0	3	2.5		
Eskişehir	0	0.0	2	1.7	0	0.0	2	1.7		
Mersin	1	0.8	1	0.8	0	0.0	2	1.7		
Malatya	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Denizli	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Kocaeli	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Balıkesir	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8		
Adana	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Çankırı	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8		
Erzincan	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Kayseri	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Sivas	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Ordu	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8		
Trabzon	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8		
Bursa	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8		
Toplam	57	47.5	56	46.7	7	5.8	120	100.0		

Tablo 3 incelendiğinde, Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tez çalışmalarının özellikle İstanbul başta olmak üzere belirli büyükşehirlerde yoğunlaştığı, buna karşılık çok sayıda ilde sınırlı sayıda tez çalışmasının yapıldığı görülmektedir.

Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin yürütüldüğü toplam 52 üniversite olduğu tespit edilmiştir. İncelenen tezler arasında en fazla çalışmanın İstanbul Medipol Üniversitesi’nde gerçekleştirildiği ve bu üniversitede 14 tez çalışmasının yürütüldüğü görülmektedir. Üsküdar Üniversitesi 8 tez ile ikinci sırada yer alırken, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi 6’şar tez ile bu üniversiteleri izlemektedir. Ayrıca Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi’nde 5’er tez çalışmasının yürütüldüğü belirlenmiştir.

Diğer üniversitelerde gerçekleştirilen tez sayılarının görece daha düşük olduğu görülmektedir. Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu tezlerin üniversitelere göre dağılımı Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4. Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi Yaklaşımını Konu Alan Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Tez Türü / Üniversite	Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
İstanbul Medipol Üniversitesi	14	11.7	0	0.0	0	0.0	14	11.7
Üsküdar Üniversitesi	8	6.7	0	0.0	0	0.0	8	6.7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	0	0.0	5	4.2	1	0.8	6	5.0
Sakarya Üniversitesi	0	0.0	6	5.0	0	0.0	6	5.0
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	0	0.0	3	2.5	2	1.7	5	4.2
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	4	3.3	5	4.2
Gaziantep Üniversitesi	0	0.0	5	4.2	0	0.0	5	4.2
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	1.7	2	1.7	0	0.0	4	3.3
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	4	3.3	0	0.0	0	0.0	4	3.3
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	3	2.5	1	0.8	0	0.0	4	3.3
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	0	0.0	4	3.3	0	0.0	4	3.3
Yıldız Teknik Üniversitesi	2	1.7	1	0.8	0	0.0	3	2.5
Akdeniz Üniversitesi	2	1.7	1	0.8	0	0.0	3	2.5
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	0	0.0	3	2.5	0	0.0	3	2.5
Atatürk Üniversitesi	0	0.0	3	2.5	0	0.0	3	2.5
İbn Haldun Üniversitesi	2	1.7	0	0.0	0	0.0	2	1.7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	0	0.0	2	1.7	0	0.0	2	1.7
Mersin Üniversitesi	1	0.8	1	0.8	0	0.0	2	1.7
Ege Üniversitesi	2	1.7	0	0.0	0	0.0	2	1.7
Haliç Üniversitesi	2	1.7	0	0.0	0	0.0	2	1.7
İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi	2	1.7	0	0.0	0	0.0	2	1.7
Hacettepe Üniversitesi	0	0.0	2	1.7	0	0.0	2	1.7
Erciyes Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Kocaeli Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Balıkesir Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Anadolu Üniversitesi	0	0.0	2	1.7	0	0.0	2	1.7
İstanbul Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Çankırı Karatekin Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Maltepe Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Çukurova Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Doğuş Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Gazi Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8

Pamukkale Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Trabzon Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
İzmir Ekonomi Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Bursa Uludağ Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Marmara Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
KTO Karatay Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Ankara Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
İnönü Üniversitesi	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Ordu Üniversitesi	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Toplam	57	47.5	56	46.7	7	5.8	120	100.0

Tablo 4 incelendiğinde, incelenen 52 üniversitenin 30'unda yalnızca bir tez çalışmasının yürütülmüş olması, Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımının çok sayıda üniversitede ele alındığını ancak bu üniversitelerin büyük bir bölümünde sınırlı sayıda tez çalışmasına konu olduğu görülmektedir. Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımı bazı üniversitelerde yoğun bir akademik ilgi odağı hâline gelirken, diğer üniversitelerde daha sınırlı düzeyde ele alınmaktadır.

Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin farklı enstitü ve eğitim türleri bünyesinde yürütüldüğü görülmektedir. Buna göre tezlerin %30.0’ı (36 tez) Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırlanmıştır. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü kapsamında yürütülen tezlerin oranı %26.7 (32 tez) iken, Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde hazırlanan tezler %23.3 (28 tez) olarak belirlenmiştir.

Sağlık Bilimleri Enstitüsü kapsamında yürütülen tezlerin oranı %14.2 (17 tez) iken, Tıpta Uzmanlık Eğitimi (uzmanlık tezleri) kapsamında hazırlanan çalışmalar %5.8 (7 tez) ile sınırlı kalmıştır. Tezlerin enstitülere göre dağılımı Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 5. Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Tez Türü		Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sosyal Bilimler Enstitüsü	29	24.2	7	5.8	0	0.0	36	30.0		
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3	2.5	25	20.8	0	0.0	28	23.3		
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	5	4.2	12	10.0	0	0.0	17	14.2		
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	20	16.7	12	10.0	0	0.0	32	26.7		
Tıpta Uzmanlık Eğitimi	0	0.0	0	0.0	7	5.8	7	5.8		
Toplam	57	47.5	56	46.7	7	5.8	120	100.0		

Tablo 5 incelendiğinde, Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımının Türkiye’de ağırlıklı olarak sosyal bilimler ve eğitim temelli enstitülerde ele alındığı, bununla birlikte sağlık alanında ve tıpta uzmanlık eğitimi kapsamında da sınırlı sayıda çalışmaya konu edildiği görülmektedir.

Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde, çalışmaların farklı akademik alanlarda yürütülmekle birlikte ağırlıklı olarak Eğitim Bilimleri ve psikoloji temelli anabilim dallarında yoğunlaştığı görülmektedir. Buna göre tezlerin en büyük bölümü Eğitim Bilimleri anabilim dalında gerçekleştirilmiş olup bu alanda 43 tez (%35,8) hazırlanmıştır. Eğitim Bilimleri’ni Psikoloji anabilim dalı izlemekte olup bu alanda 32 tez (%26,7) yürütülmüştür. Klinik Psikoloji alanında hazırlanan 11 tez (%9,2) de dikkate alındığında, psikoloji temelli anabilim dallarında yürütülen tezlerin toplam payının belirgin düzeyde yüksek olduğu görülmektedir.

Sağlık temelli anabilim dalları incelendiğinde, tezlerin Hemşirelik Anabilim Dalı ve Psikiyatri Hemşireliği başta olmak üzere klinik ve uygulamaya dönük alanlarda da ele alındığı görülmektedir. Buna göre Hemşirelik Anabilim Dalı kapsamında 12 tez (%10,0), Psikiyatri Hemşireliği alanında ise 7 tez (%5,8) hazırlanmıştır. Ayrıca Uygulamalı Psikoloji alanında 3 tez (%2,5), Madde Bağımlılığı alanında ise 2 tez (%1,7) yürütüldüğü belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra, Travma ve Afet Çalışmaları (Uygulamalı Ruh Sağlığı), Manevi Danışmanlık ve Rehberlik, Nörobilim, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği, Psikiyatri, Bağımlılık Danışmanlığı ve Rehabilitasyon, Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı, Felsefe Anabilim Dalı ve Sosyal Hizmet gibi farklı anabilim dallarında da Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan tezlerin yer aldığı görülmektedir. Ancak bu alanların her birinde tez

sayısının 1 (%0,8) ile sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi Yaklaşımını Konu Alan Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Tez Türü	Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Anabilim Dalı								
Eğitim Bilimleri	10	8.3	33	27.5	0	0.0	43	35.8
Psikoloji	24	20.0	5	4.2	0	0.0	29	24.2
Klinik Psikoloji	11	9.2	0	0.0	0	0.0	11	9.2
Hemşirelik Anabilim Dalı	1	0.8	10	8.3	0	0.0	11	9.2
Psikiyatri Hemşireliği	0	0.0	6	5.0	0	0.0	6	5.0
Uygulamalı Psikoloji	3	2.5	0	0.0	0	0.0	3	2.5
Madde Bağımlılığı	2	1.7	0	0.0	0	0.0	2	1.7
Travma ve Afet Çalışmaları (Uygulamalı Ruh Sağlığı)	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Nörobilim Anabilim Dalı	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Bağımlılık Danışmanlığı ve Rehabilitasyon	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Disiplinlerarası Aile Danışmanlığı	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Felsefe Anabilim Dalı	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Sosyal Hizmet	1	0.8	0	0.0	0	0.0	1	0.8
Tıpta Uzmanlık (ABD dışı)	0	0.0	0	0.0	7	5.8	7	5.8
Toplam	57	47.5	56	46.7	7	5.8	120	100.0

Not: Tıpta uzmanlık tezleri, lisansüstü enstitü ve anabilim dalı yapılanmasından farklı bir sistemle yürütüldüğünden, ilgili tezler “ABD dışı” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımının Türkiye’de lisansüstü tez çalışmalarında Eğitim Bilimleri ve psikoloji temelli anabilim dallarında yoğunlaştığını, buna karşın sağlık, sosyal bilimler ve disiplinlerarası alanlarda daha sınırlı fakat çeşitlenen bir akademik ilgi alanı oluşturduğu görülmektedir.

Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerde kullanılan inceleme yöntemleri incelendiğinde, tezlerin büyük çoğunluğunda nicel araştırma yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Buna göre incelenen tezlerin %88.3’ü (106 tez) nicel yöntemle yürütülmüştür. Karma yöntem, %7.5’lik oranla (9 tez) ikinci sırada yer alırken, nitel yöntem %4.2’lik oranla (5 tez) en az kullanılan araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Tezlerin kullanılan inceleme yöntemlerine göre dağılımı Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tez Türü Yöntem	Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Nitel	4	3.3	1	0.8	0	0	5	4.2
Nicel	52	43.3	47	39.2	7	5.8	106	88.3
Karma	1	0.8	8	6.7	0	0	9	7.5
Toplam	57	47.5	56	46.7	7	5.8	120	100

Tablo 7 incelendiğinde, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımına ilişkin lisansüstü tez çalışmalarında nicel araştırma desenlerinin belirgin biçimde baskın olduğu, nitel ve karma yöntemlerin ise sınırlı düzeyde kullanıldığı görülmektedir.

Tezlerin Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin araştırma tasarımlarına göre dağılımı incelendiğinde, farklı araştırma tasarımlarının kullanıldığı görülmektedir. Buna göre tezlerin 64’ü (%49.6) deneysel desen ile yürütülmüş olup bu desen en sık tercih edilen araştırma yaklaşımıdır. Yarı deneysel desen kullanılan tezlerin sayısı 15 (%11.6) olarak belirlenmiştir. Tek denekli deneysel desen ise 6 tez (%4.7) ile daha sınırlı sayıda tercih edilmiştir.

Tarama modelleri kapsamında değerlendirilen tezler incelendiğinde, betimsel tarama deseninin ve ilişkisel tarama deseni 15 tez (%11.6) ile öne çıktığı görülmektedir. Derleme taraması niteliğindeki çalışmaların sayısı 5 (%3.9) ile en düşük orana sahiptir. Tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8. Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi Yaklaşımını Konu Alan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Tasarımlarına Göre Dağılımı

Tez Türü Desen	Yüksek Lisans		Doktora		Tıpta Uzmanlık		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Deneysel	28	21.7	33	25.6	3	2.3	64	49.6
Yarı deneysel	8	6.2	6	4.7	1	0.8	15	11.6
Tek denekli deneysel	5	3.9	1	0.8	0	0.0	6	4.7
İlişkisel tarama	5	3.9	9	7.0	1	0.8	15	11.6
Betimsel tarama	8	6.2	5	3.9	2	1.6	15	11.6
Derleme	3	2.3	2	1.6	0	0.0	5	3.9
Odak grup	0	0.0	1	0.8	0	0.0	1	0.8
Yarı yapılandırılmış	0	0.0	2	1.6	0	0.0	2	1.6
Yapılandırılmış	1	0.8	1	0.8	0	0.0	2	1.6
Fenomenoloji	1	0.8	3	2.3	0	0.0	4	3.1
Toplam	59	45.7	63	48.8	7	5.4	129	100.0

Not: Bazı tezlerde birden fazla araştırma yaklaşımı yer aldığından, araştırma yaklaşımı frekanslarının toplam kod sayısı incelenen tez sayısından daha yüksektir. Bu tabloda yer alan kategoriler, tezlerde kullanılan araştırma desenlerini ve veri toplama yöntemlerini birlikte yansıtmaktadır.

Tablo 8 incelendiğinde, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerde deneysel, yarı deneysel ve tek denekli deneysel desenlerin yanı sıra tarama modellerinin de kullanıldığı ancak özellikle deneysel desenlerin yöntemsel açıdan daha sık kullanıldığı görülmektedir.

Tezlerin Örneklem Gruplarına Göre Dağılımı

Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerde kullanılan örneklem gruplarının dağılımı incelendiğinde, tezlerin en büyük bölümünün yetişkin bireyler üzerinde gerçekleştirildiği ve bu grubun 34 tez ile toplam örneklemin %29,06’sını oluşturduğu belirlenmiştir. Yetişkin örneklem grubunu 28 tez (%23.93) ile üniversite öğrencileri izlemektedir. Bu bulgu, Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli çalışmaların özellikle yetişkin ve üniversite öğrencisi örneklemeleri üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Öğrenci grupları birlikte değerlendirildiğinde, lise öğrencileri ile yürütülen tezlerin sayısının 18 (%15.38), ortaokul öğrencileri ile yürütülen tezlerin ise 2 (%1.71) olduğu görülmektedir. Bu durum, ergenlik dönemini kapsayan örneklemelerin de belirli bir oranda araştırmalara dâhil edildiğini ortaya koymaktadır. Klinik ve sağlık temelli örneklem grupları incelendiğinde, psikiyatrik tanı almış bireylerle yürütülen tezlerin 10 (%8.55), tıbbi tanı almış bireylerle yürütülen tezlerin ise 6 (%5.13) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sigara bağımlısı bireylerin örneklem olarak kullanıldığı tezlerin sayısının 2 (%1.71) ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu bulgular, Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımının klinik örneklemeler üzerinde de uygulandığını, ancak bu alandaki çalışmaların görece daha sınırlı sayıda olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra ebeveynlerle yürütülen tezlerin sayısı 9 (%7.69) olarak belirlenirken, çalışan bireylerin örneklem olarak kullanıldığı tezlerin sayısı 5 (%4.27) olarak tespit edilmiştir. Hasta yakınlarının örneklem grubunu oluşturduğu çalışmalar ise 3 tez (%2.56) ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca incelenen tezler arasında herhangi bir örneklem grubunu içermeyen ve derleme olan 3 tez bulunmaktadır. Tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı Tablo 9’da sunulmaktadır.

Tablo 9. Kabul ve Kararlılık Terapisi Konulu Tezlerde Örneklem Gruplarının Dağılımı

Örneklem Grubu	n	%
Yetişkin Bireyler	34	29.06
Üniversite Öğrencileri	28	23.93
Lise Öğrencileri	18	15.38
Psikiyatrik Tanı Almış Bireyler	10	8.55
Ebeveynler	9	7.69
Tıbbi Tanı Almış Bireyler	6	5.13
Çalışan Bireyler	5	4.27
Hasta Yakını Bireyler	3	2.56
Sigara Bağımlısı Bireyler	2	1.71
Ortaokul Öğrencileri	2	1.71
Toplam	117	100.00

Not: Derleme niteliğindeki 3 tez örneklem içermemesi nedeniyle incelenen toplam tez sayısı 117'dir.

Tablo 9 incelendiğinde, Türkiye'de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin farklı yaş ve özelliklere sahip gruplarla yürütüldüğü görülmektedir. Örneklem grubu ağırlıklı olarak yetişkin bireylerden ve öğrencilerden oluşmakta, klinik ve özel gruplar ise daha düşük oranlarda temsil edilmektedir.

Tezlerin Konu Alanlarına Göre Dağılımı

Türkiye'de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını içeren lisansüstü tezler, konu alanları doğrultusunda beş ana tema altında sınıflandırılmıştır. Yapılan tematik analiz sonucunda tezlerin 32'sinin (%26.7) psikolojik esneklik ve buna eşlik eden bilişsel ve duygusal süreçlere (kaygı, ruminasyon, öz şefkat, bilinçli farkındalık, iyi oluş vb.) odaklandığı belirlenmiştir.

En yüksek oranı oluşturan ikinci tema kapsamında, 38 tez (%31.7) Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli müdahale, psikoeğitim ve terapi programlarının etkililiğini incelemektedir. Bu çalışmalar, farklı yaş grupları ve örneklemeler üzerinde geliştirilen ACT temelli programların psikolojik esneklik, ruhsal belirtiler, işlevsellik ve uyum üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Klinik örneklemeler ve psikiyatrik tanı gruplarıyla yürütülen çalışmalar üçüncü tema altında yer almakta olup, bu tema kapsamında 23 tez (%19.2) bulunmaktadır. Bu çalışmalarda şizofreni, bipolar bozukluk, panik bozukluk, sosyal kaygı bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk ve kronik hastalıklar gibi farklı klinik gruplarda ACT yaklaşımının etkileri ele alınmıştır.

Aile, ebeveynlik ve bakım verenlere yönelik ACT temelli çalışmaların sayısı 12 (%10.0) olarak belirlenmiştir. Bu tezlerde, özel gereksinimli çocuk ebeveynleri, bakım verenler ve aile üyeleriyle yürütülen müdahalelerin psikolojik esneklik, stres, tükenmişlik ve uyum üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Son olarak, ölçek geliştirme ve uyarlama ile kuramsal ya da derleme niteliğindeki çalışmaların 15 tez (%12,5) ile daha sınırlı bir orana sahip olduğu görülmektedir. Tezlerin konu alanlarına göre tematik dağılımı tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10. Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi Yaklaşımını İçeren Lisansüstü Tezlerin Konu Alanlarına Göre Tematik Dağılımı

Tema	Tema Adı	n
Tema 1	Psikolojik Esneklik ve İlişkili Bilişsel–Duygusal Süreçler	32
Tema 2	ACT Temelli Müdahale, Psikoeğitim ve Terapi Programlarının Etkililiği	38
Tema 3	Klinik Örneklemeler ve Psikiyatrik Tanı Gruplarında ACT Çalışmaları	23
Tema 4	Aile, Ebeveynlik ve Bakım Verenlere Yönelik ACT Temelli Çalışmalar	12
Tema 5	Ölçek Geliştirme, Uyarlama ve Kuramsal / Derleme Çalışmaları	15
Toplam		120

Tablo 10 incelendiğinde, Türkiye’de ACT yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin ağırlıklı olarak uygulama ve müdahale etkililiğine odaklandığı, buna karşın ölçme ve kuramsal çalışmaların görece daha az sayıda olduğu görülmektedir.

Tezlerde Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

Bu çalışma kapsamında incelenen ve Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan 120 lisansüstü tezde yer alan anahtar kelimeler analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin daha bütüncül ve anlaşılır biçimde sunulabilmesi amacıyla kelime bulutu tekniğinden yararlanılmıştır. Kelime bulutları, sık kullanılan anahtar kelimelerin genel dağılımını görsel olarak ortaya koyarak, verilerden türeyen temaların belirli bir bağlam içinde daha kolay anlaşılmasına ve alanyazındaki tematik eğilimlerin daha net biçimde görülmesine katkı sunmaktadır (Williams, Parkes ve Davies, 2013). Bu çalışmada kelime bulutu, anahtar kelimelerin betimleyici görünümünü destekleyen bir görselleştirme aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda oluşturulan anahtar kelime bulutu Şekil 5’te sunulmaktadır.

Şekil 5. Kabul ve Kararlılık Terapisi konulu lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelere ilişkin anahtar kelime bulutu

Şekil 5 incelendiğinde, “kabul ve kararlılık”, “psikolojik esneklik”, “psikoeğitim”, “terapi” ve “bilinçli farkındalık” gibi kavramların öne çıktığı, bununla birlikte bağımlılık, kaygı, ergenlik ve çeşitli psikopatoloji alanlarına ilişkin anahtar kelimelerin de sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin hem müdahale temelli uygulamalara hem de farklı örneklem ve problem alanlarına odaklandığını göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye’de Kabul ve Kararlılık Terapisi yaklaşımını konu alan lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve yöntemsel özellikleri betimleyici bibliyometrik analiz kapsamında incelenmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde 11.01.2026 tarihine kadar yayımlanmış tezleri kapsayacak şekilde gerçekleştirilen tarama sonucunda belirlenen kayıtlar arasından tekrar eden, yurt dışında hazırlanmış ve erişime kapalı çalışmalar dışarıda bırakılmış; bu eleme sonucunda nihai olarak 120 tez analiz kapsamına dâhil edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye’de ACT alanında hazırlanan lisansüstü çalışmaların nicel bir görünümünü sunarak alandaki genel eğilimlere ilişkin bütüncül bir çerçeve ortaya koymaktadır.

Tez türlerine göre dağılım incelendiğinde, ACT konulu lisansüstü tezlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde birbirine yakın oranlarda yoğunlaştığı, tıpta uzmanlık tezlerinin ise daha sınırlı kaldığı görülmüştür. Bu dağılımın, Türkiye’de ACT konusunun lisansüstü düzeyde hem yüksek lisans hem doktora programlarında benzer ölçüde ele alınması ve bu düzeylerde tez üretim olanaklarının görece dengeli olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Buna karşılık, tıpta uzmanlık tezlerinin araştırma kapsamı ve tez üretim alanlarının farklılaşması, ACT temelli çalışmaların bu alanda daha sınırlı sayıda yer almasına yol açmış olabilir.

Tez dili açısından belirgin bir yığılma olduğu, çalışmaların büyük çoğunluğunun Türkçe dilinde yazıldığı, İngilizce dilinde yazılan tezlerin ise sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Bu durum, Türkiye’de lisansüstü tez yazımında Türkçenin temel akademik dil olarak tercih edilmesiyle ilişkili olabilir. Bununla birlikte, tezlerin büyük ölçüde Türkçe hazırlanmış olması, Türkiye’de üretilen ACT literatürünün uluslararası akademik dolaşıma katılımını ve küresel görünürlüğünü sınırlayabilecek bir unsur olarak da değerlendirilebilir. Özellikle İngilizce literatürle doğrudan etkileşim, atıf alma potansiyeli ve uluslararası araştırma ağlarına dâhil olma açısından dil tercihi belirleyici bir faktör olabilmektedir. Yöntemsel sınıflandırmada tezlerin önemli bir kısmının müdahale temelli çalışmalar olduğu, tanımlayıcı–ilişkisel nitelikteki tezlerin ise daha düşük oranda temsil edildiği saptanmıştır. ACT’nin yapılandırılmış müdahale protokollerine, ölçülebilir çıktılara ve deneysel desenlere elverişli bir terapi modeli olması (Harris, 2009; Coto-Lesmes ve ark. 2020), bu yöntemin lisansüstü tezlerde sık tercih edilmesinin başlıca nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinde nicel yaklaşımın ağırlıkta olduğu karma ve nitel yöntemlerin sınırlı düzeyde kullanıldığı görülmektedir. Bu bulgu, ACT’nin etkilerine ilişkin geniş bir nicel araştırma literatürü bulunmasına karşın nitel çalışmaların sayısının sınırlı olduğunu belirten değerlendirmelerle de örtüşmektedir (Matoff, 2018). Bu durumun, ACT temelli çalışmaların çoğunlukla müdahale etkililiğini ölçmeye yönelik olarak tasarlanmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Nicel yöntemlerin, müdahale öncesi–sonrası değişimleri istatistiksel olarak ortaya koymaya olanak tanınması (Garip, 2023), lisansüstü tez süreçlerinde bu yaklaşımların daha sık tercih edilmesine katkı sağlamış olabilir. Bu bulgu yöntemsel açıdan çalışmanın alanın araştırma yönelimlerini görünür kılan güçlü yönlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, ACT’nin temel kavramları olan psikolojik esneklik, değer yönelimli yaşam ve bilişsel-farkındalık süreçlerinin yalnızca nicel sonuç değişkenleri üzerinden değil, deneyimsel ve süreç temelli analizlerle de ele alınması alan yazının kuramsal derinliğini artıracaktır. Bu nedenle, gelecekte yürütülecek araştırmalarda katılımcı deneyimlerini, değişim süreçlerini ve terapötik mekanizmaları daha ayrıntılı biçimde inceleyen nitel ve karma desenlere daha fazla yer verilmesi, ACT literatürünün yalnızca etkililik düzeyinde değil, mekanizma ve süreç boyutunda da gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Tezlerin yazıldığı yıla göre dağılımı incelendiğinde, ACT konulu tez üretiminin 2016 yılından itibaren başladığı ve özellikle 2021 sonrası dönemde belirgin bir artış eğilimi gösterdiği, en yüksek tez sayısına 2025 yılında ulaşıldığı, bunu 2024 yılının izlediği belirlenmiştir. Bu artışın, ACT yaklaşımının Türkiye’de akademik çevrelerde daha fazla

tanınmaya başlanması ve lisansüstü düzeyde uygulanabilir bir araştırma konusu olarak benimsenmesiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, klinik psikoloji ve psikolojik danışmanlık programlarının yaygınlaşması, lisansüstü kontenjanlarının artması ve pandemi sonrası ruh sağlığı alanına yönelik akademik ve toplumsal ilginin artması gibi yapısal etkenlerin yanı sıra, son yıllarda psikolojik esneklik ve değer temelli müdahalelere dair belirginleşen araştırma yönelimi (Arık, 2015; Kaya Akdemir, 2018; Karataş, 2020; Uslu, 2020; Dikici, 2022; Yılmaz ve ark., 2026) de ACT'nin lisansüstü tezlerde daha sık tercih edilmesine zemin hazırlamış olabileceği düşünülmektedir.

Coğrafi dağılım açısından tez çalışmalarının belirli illerde yoğunlaştığı, en yüksek sayının İstanbul'da toplandığı, İstanbul'u Ankara ve Gaziantep'in izlediği görülmüştür. Üniversite dağılımı, tezlerin 52 üniversite tarafından üretildiğini, bununla birlikte tez sayısının bazı üniversitelerde yoğunlaşırken birçok üniversitede tekil düzeyde kaldığını göstermiştir. Bu durumun, lisansüstü program sayısı, akademik kadro yoğunluğu ve danışmanlık uzmanlık alanlarının büyükşehirlerde daha yaygın olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Üniversiteler arası dağılımda çok sayıda kurumda tekil tezlerin bulunması ise, ACT'nin Türkiye genelinde geniş bir ilgi alanı oluşturduğunu ancak bu ilginin henüz her üniversitede süreklilik kazanan bir araştırma odağına dönüşmediğini düşündürmektedir.

Enstitü türlerine göre dağılım, tezlerin ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütüldüğünü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütülen çalışmaların ise daha sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal ve eğitim bilimleri alanlarında ACT'nin, psikoeğitim, danışmanlık ve müdahale temelli araştırmalara uyarlanabilir bir çerçeve sunması, bu enstitülerde tez üretiminin yoğunlaşmasına zemin hazırlamış olabilir.

Anabilim dalları bakımından tezlerin en çok Eğitim Bilimleri ve psikoloji temelli alanlarda yoğunlaşması ise ACT'nin Türkiye'de lisansüstü düzeyde ağırlıklı olarak psikolojik danışma, ruh sağlığı ve eğitim bağlamında ele alındığını göstermektedir. Sağlık Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yürütülen çalışmaların daha sınırlı kalması, ACT'nin bu alanda henüz yaygınlaşma sürecinde olması ve araştırma odağının daha çok belirli klinik ya da uygulama alanlarıyla sınırlı kalmasıyla ilişkili olabilir. Ayrıca, Sağlık Bilimleri alanındaki görece sınırlı temsiliyetin klinik örnekleme erişim güçlükleri, etik kurul süreçlerinin kapsamı ve tıbbi araştırma protokollerine bağlı yöntemsel sınırlılıklar gibi etkenlerle de olabileceği düşünülmektedir.

Örneklem dağılımları incelendiğinde tezlerin ağırlıklı olarak yetişkin bireyler ve üniversite öğrencileri ile yürütüldüğü, lise örneklemlerinin belirli bir düzeyde temsil edildiği, klinik ve özel örneklemelerin (psikiyatrik tanı, tıbbi tanı vb.) ise daha düşük oranlarda yer aldığı görülmektedir. Bu dağılımın, yetişkinler ve üniversite öğrencilerinin lisansüstü araştırmalar açısından erişilebilir, homojen ve etik onay süreçleri bakımından daha kolay çalışılabilir örneklem grupları olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Lise düzeyindeki örneklemelerin görece daha sınırlı kalması, reşit olmama durumu ve izin süreçlerinin araştırma tasarımının daha kapsamlı düzenlemeler gerektirmesiyle ilişkili olabilir.

Konu alanlarına ilişkin tematik sınıflandırma, tezlerin en çok ACT temelli müdahale, psiko eğitim ve terapi programlarının etkililiği ile psikolojik esneklikle ilişkili bilişsel-duygusal süreçlere odaklandığını göstermektedir. Bu eğilimin, ACT'nin uygulamaya dönük bir yaklaşım olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Harris, 2009). Klinik örneklemeler ile aile/ebeveynlik/bakım verenlere yönelik çalışmaların ACT yaklaşımının farklı uygulama bağlamlarına uyarlanabilir bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Buna karşın, ölçek geliştirme ve uyarlama ile kuramsal-derleme nitelikli tezlerin alanyazında daha sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.

Anahtar kelime dağılımında “kabul ve kararlılık”, “psikolojik esneklik”, “psiko eğitim”, “terapi” ve “bilinçli farkındalık” gibi kavramların öne çıkması, tematik bulgularla tutarlı bir görünüm sunmaktadır. Bu durum, ACT'nin kavramsal yapısı ile müdahale temelli yönlerinin lisansüstü araştırmalarda belirleyici bir çerçeve sunduğunu göstermektedir.

Genel olarak, bu bibliyometrik analiz Türkiye’de ACT konulu lisansüstü tezlerin özellikle 2021 sonrası dönemde belirgin bir ivme kazandığını ve çalışmaların belirli kurumsal merkezlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum ACT'nin akademik görünürlüğünün güçlenmesi kadar, PDR ve psikoloji programlarının yaygınlaşması, lisansüstü kontenjanlarında yükselme ve ruh sağlığına yönelik akademik ve toplumsal eğilimin artması yapısal etkenlerle de ilişkilendirilebilir. ACT yaklaşımı Türkiye’de daha çok psikoloji ve eğitim bağlamında incelenmektedir. Sağlık Bilimleri alanındaki sınırlı temsil ise klinik araştırma koşulları, etik izin süreçleri ve yöntemsel gerekliliklerle ilişkilendirilebilir. Bu dağılım, alanın disiplinler arası genişleme potansiyeline sahip olmakla birlikte, uygulama koşullarına bağlı yapısal sınırlılıkların araştırma üretimini doğrudan etkileyebildiğini göstermektedir. Tezlerin çoğunluğunun yazım dilinin Türkçe olması, üretimin ağırlıklı olarak ulusal akademik çevrede konumlandığını göstermektedir. Bu durum, alanın uluslararası

akademik görünürlüğünün güçlendirilmesine yönelik bir ihtiyaç bulunduğunu ortaya koymaktadır. Uluslararası düzeyde yayın üretiminin artırılması, atıf potansiyelini ve uluslararası indekslerdeki görünürlüğünü artırarak çalışmaların bilimsel etkisini daha belirgin hâle getirebilir. Tez çalışmaları büyük ölçüde nicel ve müdahale temelli bir çizgide ilerlemektedir. Nicel desenler müdahalenin etkililiğini ortaya koyarken, ACT'nin temelini oluşturan değişim süreçleri ve terapötik mekanizmaların derinlemesine anlaşılmasını sınırlı bırakabilmektedir. Bu nedenle, katılımcı deneyimlerini, değişim örüntülerini ve süreç temelli dinamikleri inceleyen nitel ve karma yöntem çalışmalarının artırılması, alanın kuramsal ve uygulamalı derinliğini güçlendirecektir. Bu doğrultuda, ilerleyen çalışmalarda nitel ve karma yöntemlerin daha fazla kullanılması, farklı örneklem gruplarının (özellikle klinik ve dezavantajlı gruplar) daha kapsamlı biçimde temsil edilmesi ve ölçme/kuramsal çalışmaların güçlendirilmesi, ACT alanyazınındaki çeşitliliği artırabilecek öncelikler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bibliyometrik incelemelerin farklı veri tabanları ve ek analiz değişkenleriyle (ör. danışman, anahtar kelime eşdizimliliği, konu modelleme gibi) derinleştirilmesi, alanın gelişim dinamiklerini daha ayrıntılı biçimde ortaya koymaya katkı sağlayabilir.

Etik Beyan

Araştırma, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan kamuya açık ikincil veriler üzerinden yürütüldüğü için etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Yazar Katkı Beyanı

Araştırmanın tüm aşamaları sorumlu yazar tarafından gerçekleştirilmiştir (%100).

KAYNAKLAR

- Akdağ, A. (2024). Obsesif kompulsif bozuklukta; Klasik bilişsel davranışçı terapi ve yeni nesil kabul ve kararlılık terapisi, karşılaştırmalı müdahale yaklaşımları. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 7(13), 45-61. <https://doi.org/10.56955/bpd.1370907>
- Akdemir, M. K. (2018). *Kabul ve kararlılık terapisi yönelimli psikoeğitim programının başa çıkma yeterliği üzerindeki etkisi* (Doktora tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Arik, E. (2015). 2023 hedeflerinin psikoloji bölümlerine etkileri. 14. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi. 23-25 Kasım 2015, ODTÜ, Ankara, Turkey.
- Banazılı, A. M., & Akbeniz, A. (2025). İstihbarat Konulu Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi (1988-2024). *MTÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 229-244.
- Başal, S., Güven, E., & Eren, T. (2025). Kriz Yönetimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Resilience*, 9(1), 129-139.
- Bozer, S. G., Aydın, D. S., Akkurt, İ. B., Çulha, M. R., Güven, E., & Eren, T. (2025). Akıllı Ulaşım Alanında Yayınlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Ege Üniversitesi Ulaştırma Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-28. <https://izlik.org/JA47SJ44YW>
- Coşkun, E., & Tohumcu, K. (2025). Yaşlılıkta kabul ve kararlılık terapisi. E. Engin, E. Öztürk Turgut & E. M. Topcu (Ed.), *Yaşlı ruh sağlığında güncel yaklaşımlar* (ss. 73-79). Ege Üniversitesi Basın ve Yayınevi.
- Coto-Lesmes, R., Fernández-Rodríguez, C., & González-Fernández, S. (2020). Acceptance and Commitment Therapy in group format for anxiety and depression. A systematic review. *Journal of Affective Disorders*, 263, 107-120.
- Çakır, Y. (2025). Psikolojik danışmada yeni paradigma: 21. yüzyılda ruh sağlığını desteklemek için ACT yaklaşımı. F. Savi Çakar (Ed.), *Psikolojik danışmanlık alanında güncel araştırmalar: Advances in psychological counseling: Current research and perspectives* (ss. 357-377). Vizetek Yayıncılık.

- Demirel, B. E., Güven, E. ve Eren, T. (2024). Türkiye'deki dijital olgunluk konusunda yazılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Business in the Digital Age*, 7(2), 102111. <https://doi.org/10.46238/jobda.1518702>
- Dikici, A. (2022). COVID-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin ruh sağlığına etkisi üzerine bir değerlendirme. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(3), 566-572.
- Dursun, A., & Akkaya, M. (2022). Kabul ve kararlılık terapisi odaklı deneysel araştırmalar: Sistemik bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(3), 340-352. <https://doi.org/10.18863/pgy.1014526>
- Feliu-Soler, A., Montesinos, F., Gutiérrez-Martínez, O., Scott, W., McCracken, L. M., & Luciano, J. V. (2018). Current status of acceptance and commitment therapy for chronic pain: a narrative review. *Journal of Pain Research*, 11, 2145–2159. <https://doi.org/10.2147/JPR.S144631>
- Garip, S. (2023). Sosyal bilimlerde nicel araştırma geleneği üzerine kuramsal bir inceleme. *International Journal of Social Science Research*, 12(1), 1-19.
- Gentili, C., Zetterqvist, V., Rickardsson, J., Holmström, L., Ljótsson, B., & Wicksell, R. (2023). Examining predictors of treatment effect in digital Acceptance and Commitment Therapy for chronic pain. *Cognitive Behaviour Therapy*, 52(4), 380–396. <https://doi.org/10.1080/16506073.2023.2191826>
- Güneri, Y. (2025). Çeviribilim Konulu Lisansüstü Tez Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 287-310. <https://doi.org/10.47948/efad.1790459>
- Harris, R. (2009). *ACT made simple: An easy-to-read primer on acceptance and commitment therapy*. New Harbinger Publications.
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (2012). *Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change* (2nd ed.). New York, NY: Guilford Press.
- Hayes, S. C., Strosahl, K., & Wilson, K. G. (1999). *Acceptance and commitment therapy: An experiential approach to behavior change*. Guilford Press.
- Karataş, Z. (2020). COVID-19 Pandemisinin Toplumsal Etkileri, Değişim ve Güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-17. <https://izlik.org/JA83UH64XN>

- Knowlton, C. N., Kryvanos, A., Poole, M., Christopher, M., & Lafavor, T. (2019). Acceptance and commitment therapy for the treatment of chronic pain and coexisting depression: A single-case study. *Clinical Case Studies*, 18(4), 254–269. <https://doi.org/10.1177/1534650119839156>
- Kul, A., & Türk, F. (2020). Kabul ve adanmışlık terapisi (ACT) üzerine bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (29 Ekim Özel Sayısı), 3773-3805. <https://doi.org/10.26466/opus.741907>
- Marufoğlu, M. (2025). *ACT temelli psiko-eğitim: Özel gereksinimli çocukların ebeveynleri ile çalışanlar için bir yol haritası*. Duvar Yayınları.
- Matoff, M. (2018). Circumstances to integrate acceptance and commitment therapy with short-term psychodynamic psychotherapies. *Cogent Psychology*, 5(1). <https://doi.org/10.1080/23311908.2018.1453595>
- Osmanoğlu, R. M., Tuğyıldız, R. Y., & Koçyiğit, S. (2025). Kabul ve Kararlılık Terapisi ile Metakognitif Terapinin Karşılaştırılması. *Psikoloji Araştırmaları*, 2(2), 7-30.
- Öztürk, O., & Gürler, G. (2021). *Bir literatür incelemesi aracı olarak bibliyometrik analiz*. Nobel Yayınevi.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 372, n71. doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Sampson, M., Horsley, T., & Doja, A. (2013). A bibliometric analysis of evaluative medical education studies: characteristics and indexing accuracy. *Academic Medicine*, 88(3), 421-427.
- Sanlı, Y. B., Baltacı, F., Güven, E. ve Eren, T. (2024). Siber güvenlik çalışmaları üzerine bibliyometrik analiz. *Gazi Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 17(3), 223–229. <https://doi.org/10.17671/gazibtd.1473206>
- Sarıgöl, İ. (2023). *İşletmeden müşteriye (B2C) e-ticaret alanına ilişkin bibliyometrik analiz* (Yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı.

- Şen, Ö. (2020). Bibliyometrik Analiz Yöntemi ile Ağızdan Ağıza İletişim (Wom) Konusunun İncelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, 6(54), 1-10. <https://doi.org/10.26449/sssj.1919>
- Tran, B., Pham, T., Ha, G., Ngo, A., Nguyen, L., Vu, T., et al. (2018). A bibliometric analysis of the global research trend in child maltreatment. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 15(7), 1456. doi: [10.3390/ijerph15071456](https://doi.org/10.3390/ijerph15071456)
- Ulubay, G., Güven, M. (2022). Kabul ve Kararlılık Terapisi ve Psikolojik Esneklik ile İlgili Araştırmaların İncelenmesi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(2), 92-101. <https://doi.org/10.34137/jilses.1109608>
- Uslu, B. (2020). Türkiye'nin Büyüyen Yükseköğretim Sisteminde Öğretmenlik Programları: Öğrencilerin Tercih, Yerleşme ve Kayıtlanma Eğilimleri. *Mediterranean Educational Research Journal/Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(33).
- Williams, W., Parkes, E. L., & Davies, P. (2013). Wordle: A method for analysing MBA student induction experience. *The International Journal of Management Education*, 11(1), 44-53. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2012.10.002>
- Wood, S., & Turner, M. J. (2025). Integrating Psychology Skills Training (PST) with Acceptance and Commitment Therapy (ACT). *Journal of Sport Psychology in Action*, 16(4), 302–313. <https://doi.org/10.1080/21520704.2025.2472341>
- Yalçın, H. (2010). Milli Folklor Dergisi'nin bibliyometrik profili (2007-2009). *Milli Folklor*, 22(85), 205-211.
- Yavuz, K. F. (2015). Kabul ve kararlılık terapisi (ACT): Genel bir bakış. *Türkiye Klinikleri Journal of Psychiatry Special Topics*, 8(2), 21-27.
- Yektaş, Ç. (2020). Kabul ve kararlılık terapisi (ACT). *Çocuk ve ergen psikiyatrisi: Güncel yaklaşımlar ve temel kavramlar 2* (ss. 1231–1240).
- Yılmaz, M., Yıldırak, F., Yıldırım, B. N., & Öksüz, E. E. (2026). Türkiye’de psikoloji öğrencisi olmak: Fenomenolojik bir inceleme. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 91-129.

EXTENDED SUMMARY

In parallel with the growing academic interest in psychotherapeutic approaches in recent years, Acceptance and Commitment Therapy (ACT), one of the third-wave behavioral therapies, has increasingly become a visible topic of postgraduate research in Türkiye (Ulubay & Güven, 2022; Osmanoglu, Tuğyıldız, & Koçyiğit, 2025; Wood & Turner, 2025). Alongside the rising attention in the international literature, the increasing presence of this approach on the agenda of both researchers and practitioners in Türkiye has accelerated the quantitative and qualitative growth of academic production related to ACT (Kaya Akdemir, 2018). In the literature, Acceptance and Commitment Therapy is commonly referred to by the abbreviation “ACT,” derived from the phrase Acceptance and Commitment Therapy. Notably, this abbreviation is not intended to be read letter by letter; rather, it deliberately alludes to the word act, emphasizing action and behavioral engagement, which is conceptually consistent with the value-oriented foundation of the approach (Yavuz, 2015; Dursun & Akkaya, 2022; Hayes et al., 1999). One of the key features distinguishing ACT from traditional psychopathology-centered approaches is that it does not primarily aim to eliminate symptoms; instead, it focuses on transforming individuals’ relationships with their internal experiences and strengthening meaningful life engagement in accordance with personal values. This aim is operationalized through the core concept of psychological flexibility, which refers to an individual’s ability to engage in functional and value-consistent behaviors despite the presence of distressing thoughts and emotions (Hayes et al., 2012; Marufoğlu, 2025; Kul & Türk, 2020).

The theoretical orientation of ACT and the adaptable nature of its application-based protocols have enabled the approach to be implemented across a broad developmental spectrum, ranging from childhood to older adulthood, and across diverse sample characteristics and problem areas (Coşkun & Tohumcu, 2025; Yektaş, 2020; Kul & Türk, 2020). Indeed, existing studies indicate that ACT has been examined in relation to a wide range of domains, including anxiety, depression, obsessive–compulsive disorder, somatic disorders, eating disorders, and work-related stress (Feliu-Soler et al., 2018; Knowlton et al., 2019; Gentili et al., 2023; Akdağ, 2024; Çakır, 2025). However, evaluating the development of a research field solely based on increases in publication numbers is insufficient. It is equally important to examine which themes are prioritized, which methodological approaches are favored, and how academic production evolves over time in a comprehensive manner (Güneri, 2025; Demirel, 2024). Such an approach is essential for strengthening cumulative scientific

progress through systematic reviews and for making both the strengths and gaps of the field more visible (Güneri, 2025).

In this context, bibliometric analysis emerges as a methodological approach aimed at revealing the temporal development and distribution of scholarly work within a specific field by providing an overall picture of academic production through indicators such as publication productivity, institutional and geographical clustering, methodological preferences, and thematic foci (Sarıgöl, 2023; Sampson, Horsley, & Doja, 2013; Tran et al., 2018; Bozer et al., 2025; Banazılı & Akbeniz, 2025; Başal, Güven, & Eren, 2025). The effectiveness of bibliometric studies as functional tools for evaluating scientific productivity and research trends (Şen, 2020; Yalçın, 2010) enables researchers to trace how a particular approach is adopted at the national level and along which trajectories it develops. Accordingly, the aim of the present study is to examine the bibliometric and methodological characteristics of postgraduate theses focusing on *Acceptance and Commitment Therapy in Türkiye* and to present an overall profile of academic production in this field. The study was conducted using a descriptive bibliometric analysis design, grounded in the view that bibliometric analyses facilitate the examination of scientific studies within a given field through quantitative indicators and allow general research trends to be made visible (Öztürk & Gürler, 2021).

The data were obtained from postgraduate theses registered in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) up to January 11, 2026. During the search process, the keywords “Kabul ve Kararlılık Terapisi,” “Acceptance and Commitment Therapy,” “Kabul ve Kararlılık Modeli,” “Kabul ve Kararlılık,” and “Kabul ve Adanmışlık” were used. Of the 253 records initially identified, 127 duplicate theses, 4 theses completed abroad, and 2 theses with restricted access were excluded. As a result, a total of 120 postgraduate theses prepared in Türkiye were included in the analysis. The thesis selection and exclusion process was structured in accordance with the PRISMA 2020 flow diagram (Page et al., 2021). Research data were coded using a Thesis Review Form developed by the researcher. This form was designed to systematically record bibliographic and methodological information, including thesis type, language, year, university, city, institute, and department, as well as methodological characteristics such as research method (quantitative, qualitative, or mixed), research design (experimental, quasi-experimental, single-subject experimental, correlational survey, descriptive survey, literature review, and other designs), study nature (intervention-based or descriptive-relational), sample groups, and thematic focus (Sanlı et al., 2024). The

data were analyzed using frequency and percentage values, and the findings were presented descriptively through tables and visual representations.

The findings indicate that postgraduate theses on ACT have largely been conducted at the master's and doctoral levels, with Turkish being the dominant language of writing. From a methodological perspective, a substantial proportion of the theses were carried out using intervention-based designs, and quantitative methods were found to be markedly predominant. The fact that ACT is a model well suited to structured intervention protocols, measurable outcomes, and experimental designs (Harris, 2009; Coto-Lesmes et al., 2020) provides an explanatory framework for the widespread focus on intervention effectiveness in postgraduate theses. The limited number of qualitative studies appears consistent with evaluations in the ACT literature pointing to a relative scarcity of qualitative evidence (Matoff, 2018). Nevertheless, the suitability of quantitative research traditions for statistically testing pre–post intervention changes (Garip, 2023) may have contributed to the more frequent preference for quantitative designs in postgraduate research processes.

The year-based distribution reveals that thesis production on ACT began around 2016 and exhibited a marked increase, particularly after 2021. In terms of geographical distribution, academic production was found to be concentrated primarily in Istanbul, followed by Ankara, Gaziantep, and Izmir, while single or limited numbers of these were conducted in many other cities. This distribution may be interpreted in relation to the higher concentration of postgraduate programs, academic staff expertise, and supervisory specialization in metropolitan areas. Thematic analysis shows that the theses predominantly focus on the effectiveness of ACT-based intervention and psychoeducation programs, as well as on psychological flexibility and related cognitive–emotional processes. Studies conducted with clinical samples and family/caregiver groups further indicate the adaptability of ACT to diverse contexts. In the analysis of keywords, the word cloud technique was considered a useful method for visualizing frequently used concepts and facilitating the interpretation of thematic trends (Williams, Parkes, & Davies, 2013).

In conclusion, this bibliometric analysis demonstrates that postgraduate thesis production in the field of Acceptance and Commitment Therapy in Türkiye has increased significantly in recent years, that the field has largely progressed along a quantitative and intervention-based trajectory, and that academic output, while clustered in certain cities and institutions, reflects a nationwide area of scholarly interest. The findings make current research

trends in the field visible and provide a methodological and thematic foundation to guide future studies. In this respect, moving beyond exclusive reliance on quantitative and intervention-based designs, increasing the use of qualitative and mixed-methods approaches, and ensuring broader representation of diverse sample groups—particularly clinical and disadvantaged populations—may be considered key priorities for fostering greater diversity and depth in the ACT literature.